

EWA PAWLAK

Wystawa „Polska – Węgry. Pierwsi królowie” ‘Poland – Hungary. The First Kings Exhibition’

W 2025 roku Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy wraz z Muzeum Zamkowym Węgierskiego Muzeum Narodowego w Ostrzychomiu zrealizowało wystawę pt. „Polska – Węgry. Pierwsi królowie”, która została przygotowana w ramach Węgiersko-Polskiego Programu Współpracy Pozarządowej¹. W przygotowaniu projektu Muzeum współpracowało także z Instytutem Liszta – Węgierskim Centrum Kultury w Warszawie, Instytutem Polskim w Budapeszcie oraz Polskim Instytutem Badawczym i Muzeum w Budapeszcie.

Autorami scenariusza wystawy byli: mgr Ewa Pawlak z Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, prof. László Tapolcai z Uniwersytetu Loránd Eötvösa w Budapeszcie oraz mgr Marek Zalewski z Muzeum Archeologicznego w Warszawie. Otwarcie wystawy w Polsce odbyło się 17 czerwca 2025 roku na dziedzińcu Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy w Dziekanowicach, a niespełna dwa miesiące później w zabytkowych wnętrzach Muzeum Zamkowego w Ostrzychomiu.

Dwujęzyczna wystawa upamiętniała milenium koronacji pierwszego polskiego króla – Bolesława Chrobrego – i 1025. rocznicę koronacji Stefana I Świętego. Uroczyscie obchodzone w Polsce 1000-lecie pierwszej koronacji było doskonałą okazją do przypomnienia więzów łączących oba państwa podczas trwającego kilkaset lat sąsiedztwa. Początki państwowości w obu przypadkach przypadają na 2. połowę X w., kiedy to władcy, Mieszko I i Geza, zgromadziwszy w swym ręku pełnię władzy nad rozległymi terytoriami, przyjęli chrześcijaństwo i wprowadzili podległe im kraje w krąg cywilizacji zachodnioeuropejskiej.

Na wystawę złożyło się 20 plasz, prezentujących dzieje polityczne i kulturalne obszarów położonych po północnej i południowej stronie Karpat, począwszy od ich zasiedlenia przez Słowian i Madziarów, przez proces koncentracji władzy przez Piastów i Arpadów, po pierwsze koronacje władców. Oba państwa znajdowały się w strefie oddziaływań Rzeszy Niemieckiej, która stanowiła główny

¹ Umowa o współpracy nr 2025/11, zawarta pomiędzy Ambasadą Węgier w Warszawie i Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, została podpisana 25.06.2025 roku.

RYC. 1. Dziekanowice. Otwarcie wystawy na dziedzińcu Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. Na zdjęciu, od lewej: Ákos Engelmayer, ambasador Węgier w Polsce w latach 1990-1995, Gáspár Keresztes, dyrektor Instytutu Liszta – Węgierskiego Instytutu Kultury w Warszawie oraz dyrektor Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, dr Andrzej Kowalczyk. Fot. M. Jóźwikowska

FIG. 1. Dziekanowice. The opening of the exhibition in the courtyard of the Museum of the First Piasts at Lednica. In the photo, from the left: Ákos Engelmayer, Hungarian ambassador to Poland 1990–1995, Gáspár Keresztes, director of the Liszt Institute – Hungarian Cultural Institute in Warsaw, and dr Andrzej Kowalczyk, director of the Museum of the First Piasts at Lednica. Photo by M. Jóźwikowska

odnośnik ówczesnej polityki zarówno w czasach pokoju, jak i konfliktów. Polska i Węgry pełniły szczególną rolę w czasach Ottona III, który widział w obu państwach wschodnią część odbudowywanego przez siebie Imperium Rzymskiego².

Objęcie władzy przez kolejnego władcę – Henryka II, przyniosło zgoła odmiennie skutki dla obu państw. Dla Polski Bolesława Chrobrego, choć okres jego panowania nazywano złotym, był to okres czas konfliktów zbrojnych, trwających od 1003 i zakończonych dopiero w 1018 roku. Zwieńczeniem jego długiego, ponad trzydziestoletniego panowania była koronacja w 1025 roku, która stała się istotnym punktem odniesienia dla wielu pokoleń Polaków. Dla Węgier, których władca, Stefan I, pojął za żonę siostrę późniejszego króla i cesarza – był to czas spokoju i rozkwitu. Nowy okres w dziejach Węgier podkreślała kró-

² Postać podpisana na słynnej miniaturze z ewangeliarza Ottona III jako *Sclavinia* odnosiła się także do Węgier, państwa zamieszkałego w znacznej mierze przez Słowian.

RYC. 2. Dziekanowice. Otwarcie wystawy na dziedzińcu Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. Wspólne zdjęcie uczestników wernisażu wystawy „Polska – Węgry. Pierwsi królowie”. Fot. M. Jóźwikowska

FIG 2. Dziekanowice. The opening of the exhibition in the courtyard of the Museum of the First Piasts at Lednica. Group photo of participants at the opening of the exhibition ‘Poland – Hungary. The First Kings’. Photo by M. Jóźwikowska

lewska koronacja w roku 1000. Po śmierci Stefana, podobnie jak w Polsce w latach 30. X w., zapanował chaos, któremu towarzyszyło powstanie pogańskie. Jedność królestwa przywrócił dopiero w 1077 roku Władysław – syn Beli z rodu Arpadów i wnuk Mieszka II Lamberta, który schronienie po wygnaniu z Węgier znalazł na krakowskim dworze Kazimierza Odnowiciela.

Wspólną historię znaczą także ważne postacie tamtych czasów. Św. Wojciech podczas pobytu na dworze węgierskim według legendy miał ochrzcić księcia Vajka, nadając mu chrześcijańskie imię Stefan, a podjęta misja chrystianizacyjna zaprowadziła go w 997 roku do Bolesława Chrobrego i do Prus, gdzie poniósł męczeńską śmierć.

Jedną z plansz poświęcono obecności Madziarów na ziemiach późniejszej Polski w X w., ilustrując ją zabytkami pochodzącymi ze stanowisk w Przemyślu i Lipniku, gdzie natrafiono na ślady bytności koczowników, poszukujących nowych siedzib na północ od Karpat.

Na planszach wykorzystano ilustracje pochodzące ze zbiorów Muzeum Zamkowego w Sandomierzu i Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej w Przemyślu.

Ryc. 3. Ostrzychom. Wernisaż wystawy w holu Muzeum Zamkowego. Fot. A. Mudrák

Fig. 3. Ostrzychom. Exhibition's opening in the hall of the Castle Museum. Photo by A. Mudrák

Pozostałe ilustracje pochodziły z archiwum Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, Muzeum Archeologicznego w Poznaniu, Urzędu Miejskiego w Gnieźnie, zbiorów Jarosława Grygucia oraz z domeny publicznej.

Wystawie towarzyszyła dwujęzyczna publikacja „Polska – Węgry. Pierwsi królowie”. Jest to bogato ilustrowana, licząca 40 stron broszura (ISBN 978-83-965626-9-2), dostępna zarówno dla zwiedzających posługujących się językiem polskim, jak i węgierskim.

otrzymano (received): 10.10.2025; zaakceptowano (accepted): 21.10.2025

mgr Ewa Pawlak

Wczesnopiastowska Rezydencja na Ostrowie Lednickim

Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy

Dzieskanowice 32, 62-261 Lednogóra

ewa.pawlak@lednica.pl

 <https://orcid.org/0000-0003-4462-3763>